

دو دهه با آینه پژوهش

در ایران که نشریات چندان نمی پایند و در فضایی که پرداختن به نقد کتاب، خطایی نابخشودنی است، دو دهه انتشار «آینه پژوهش»، خود دستاورد بزرگی به شمار می رود. خوشبختانه در این سال ها اقتضانات سیاسی و مشکلات مالی از این مجله بی نظیر به دور بود و همین باعث آمد تا آینه داران پژوهش در این دو دهه، چراغ نقد را برافروزند. امروز نقش آینه در گسترش فرهنگ نقد و نقدپذیری و تأثیر شگرف و ژرف آن بر حوزه اطلاع رسانی، غیر قابل انکار است.

نگارنده در این میان، آینه را فرصتی می دانست برای بیشتر آموختن، مدرسه ای با کلاس های غیر حضوری. آن مطالب فاخر و نقدهای درخور که در قالبی ساده و چشم نواز ارائه می شد، بسی آموختنی بود. نگارنده در موقعیت شاگردی، آن نویسندگان را که در مکانت استادی بودند، می ستود. اکنون سخن گفتن از بیست سالگی آینه با کلماتی چند و وصف آن سال های مجاهدت در سطری چند، بسی دشوار است؛ اما نمی توان خاموش نشست و ساکت بود؛ آینه بیست ساله شده است.

در این زمینه، عوامل بسیاری درگیر بوده اند؛ ولی در این مجال به این عوامل می پردازیم: دست اندرکاران، همکاران، کتاب سازان و سرانجام خود آینه.

دست اندرکاران

پرکارترین نویسندگان تا آنان که تنها یکی دو بار مهمان آینه پژوهش بوده اند، آنان که از نزدیک با آینه ارتباط داشته اند و کسانی که از راه دور، مطالبشان را می فرستادند، خاطره ای خوش از دست اندرکاران مجله دارند. آنان با آغوش باز، مطالب منتقدان راستین را پذیرفته اند، و جز این ممکن نبود تا بیست سال آینه پژوهش بر جای باشد، و بیش از صد شماره انتشار دهد.

ویژگی گردانندگان مجله چنین است:

از یکجانبه نگری به دورند؛ چنان که تا کنون همواره پاسخ نقدها نیز جای چاپ یافته است؛ به حداقل ها و کمینه ها در تولید توجه نشان می دهند؛ به نقدهای شجاعانه و دوری از ملاحظات و آشنایی ها اجازه انتشار می دهند؛ ویراستان و عوامل فنی مجرب را به کار می گمارند.

همکاران

در طول سال های فعالیت آینه، طیف وسیعی از نویسندگان با این مجله همکاری داشته اند. در این جا روی سخن با همکاران پرکارتر است که به صورت آهسته و پیوسته، مطالبی را در آینه انتشار داده اند: همکاران آینه، از نثرهای دایرةالمعارف گونه و فارسی معیار پیروی

می کنند. جرئت، جسارت، شفافیت، شجاعت، صراحت و رک گویی، ویژگی مشترک نویسندگان آینه به شمار می رود. ایشان هیچ گاه مقهور پدیدآوردگان و ناشران بزرگ نبوده اند. آنان حق را گفته اند؛ اگر چه به زیانشان بوده است، و همین، کام بسیاری را تلخ کرده است.

آنان اکنون که از فراز به کارنامه دو دهه فعالیت آینه می نگرند، شادمان اند که برای آینه نگاشته اند نه برای جای دیگر.

ایشان اکنون با یک پرسش روبرو هستند: آیا مطالب شان را جای دیگری نیز به چاپ می سپرد یا نقد آنها دچار ملاحظه کاری ها و ممیزی می شد؟

همگی آنان در راه نقد و انتقاد کتاب، ناملایمات بسیار دیده اند که جای گفتنش نیست؛ از سوی دیگر هنوز هم نگاشتن برای آینه، رشک بسیاری از دیگر نویسندگان است.

کتاب سازان

بسیاری از کتاب سازان خدا خدا می کنند که آینه پژوهش به چاپ نرسد؛ در یکی از شماره ها بازماند و به وادی خاموشان پیوندد. آینه از دیدگاه آنان، در شمار مطبوعات نامطبوع است.

آینه پژوهش

در طی این سال ها، ویژگی های آینه را چنین یافتیم:

آینه پژوهش از معدود منابعی است که هم عطش حوزویان و هم دانشگاهیان را فرو می نشاند و این از آن جهت است که عموم نویسندگان آینه، خود از هر دو چشمه حوزه و دانشگاه سیراب شده اند.

پیشرو بودن، ویژگی پراهمیت آینه است؛ در یک نگاه کوتاه و سنجش گذرا با دیگر مطبوعات، پیش بینی بخش های تازه و تفکیک قسمت ها از یکدیگر، انتشار نمایه و فهرست مطالب، تهیه لوح فشرده مقالات، انتشار صدمین شماره به عنوان نقد گذشته را می توان نشان از پیشرو بودن آینه پژوهش دانست.

همین ها بود که باعث شد آینه، جایگاهی والا در میان اصحاب مطبوعات، ارباب جراید و مردم بیابد و مطالب آن، سرلوحه دیگر نشریات قرار بگیرد.

و در پایان، آرزویی چند

چشم می دارم مقالات آینه پژوهش به گزین شود و در مجموعه های موضوعی به چاپ رسد. باید بسیاری از مطالب را باز چاپ کرد و از اعماق صفحات، بیرون کشید تا دچار فراموشی نشوند و بوی کهنگی نگیرند.

ای کاش جشن تولد بیست سالگی و مراسم شکرگزاری برای بیست ساله شدن آینه پژوهش برگزار شود و نویسندگان و همکاران با محمد رضا زاهدوش یکدیگر از نزدیک آشنا شوند.